

На Ивандан
„Љета Господње“ 1999.

УСТОЛИЧЕН ЕПИСКОП МИЛЕШЕВСКИ ГОСПОДИН ФИЛАРЕТ

На рођендан Светог Јована Крститеља и уз Свету архијерејску литургију коју су у манастиру служили Његова светост патријарх српски господин Павле и 13 архијереја Српске православне цркве, као и гост из Грчке, Његово високопреосвештенство митрополит Свете Горе г. Никодим, православни хор „Слога“ из Републике Српске и свештенство Милешевске епархије - устоличен је нови епископ Милешевски господин Филарет. Тој свечаности су присуствовали: савезни министар вера Југослав Костић, министар вјера у влади Црне Горе проф. др Слободан Томовић, министар вера у влади РС Јово Турањанин, затим представници Исламске верске заједнице и војске Југославије и више хиљада верника и грађана из милешевске епархије и рашке области.

Примајући архијерејски жезал из руку патријарха Павла владика Филарет се обратио народу запаженом беседом „Живети у миру, слози и љубави“ која је у јавности имала снажан одјек и која представља трајну и истинску светосавску поруку свим људима добре воље.

Духовна обнова у Горњем Полимљу

ВАСКРСЕЊЕ ХРАМА СВЕТЕ ТРОЈИЦЕ НА ПОЛИЦИ, КОД БЕРАНА

У присуству Његовог високог преосвештенства митрополита црногорско-приморског и скендеријског господина Амфилохија Радовића и министра вјера у влади Црне Горе проф. др Слободана Томовића, председника општине Беране г. Света Митровића и других угледних званица, прошлог лета је свечано обележена обнова и објављено освећење манастира

Свете Тројице у селу Горажду, на Полици, код Берана. Овај храм славних Немањића обновљен је за четири године добровољним прилозима добротвора из земље и иностранства, као и уз помоћ црногорске владе и општине Беране. У манастирској порти битише мермерни споменик храбрим политичким устаницима и рат-

ницима погинулим за слободу у ратовима до 1918. године, као и борцима из редова Прве српске армије умрлим на Полици крајем 1915. и почетком 1916. године, пред повлачење преко Албаније.

(Опширно на стр. 30 и 31)

Културна баштина

ЈУГОВИЋИ И ВЕЗИЉЕ

Народно предање о историјским и епским (мито-лошким) личностима није уткано само у црквено фреско-сликарство, вајарске скулптуре и друга уметничка дела, већ се оно налази и на домаћим женским рукотворинама. У старој Србији (Рашкој) домаћице су на платну везле (попут везиље Јефимије) ликове витезова и јунака. Такав један вез нашао је учитељ Ђорђе Јоксимовић у селу Павином Пољу, између Плеваља и Бијелог Поља. На њему је косовски јунак Југ-Богдан са својих девет Југовића. На челу је Бошко Југовић са крсташ-барјаком, потом следе имена остале браће: сви са сабљама, мачевима и буздованима. Онако како их је народ видео у машти.

(Опширно на стр. 40 и 41)

Промоциона свейосавска беседа владике милешевској г. Филарейта

ЖИВЕТИ У МИРУ, СЛОЗИ И ЉУБАВИ

Дозволите ми да у овом свечаном, а за мене одговорном тренутку, изразим велику благодарност и захвалност Његовој Светости патријарху Српском Господину Павлу и Светом архијерејском сабору коју су ме удостојили својом љубављу епископске службе и поверили ми на руковођење ову древну, светосавску епархију, са њеним чудесним светињама, благословеном земљом која је опрашена пепелом Светог Саве и светосавским народом што има племениту, и попут океана, пространу хришћанску душу.

Епархија милешевска обухвата велике српске светиње и веома значајне древне споменике, међу којима поред "Лавре Светог Саве" и Милешева, манастире Светог Николе Дабарског - Бању прибојску, Свете Тројице шљеваљске, Светог Николе у Дубочици и многе друге које садрже најзначајније фреске, иконе, библиотеке са рукописним и старим штампаним књигама и литургијским предметима изванредне уметничке вредности, који сведоче о лепотама уметничког стварања у старим српским земљама.

Владичанска служба је најзвишенија и најодговорнија служба у Цркви, коју су са страхом прихватили чак и свети људи. Бити Епископ значи својим животом личити на Христа и Апостоле; значи бити први у љубави и служењу другима; значи заборавити на себе, одрећи се свога Ја, своје воље и без остатка прихватити вољу Божју и Јеванђеље Христово за програм и садржај живота.

Имајући ово у виду знам да је на моја плећа пало претешко бреме. Па и поред тога, уздам се у Господа, и све свете из рода српскога хришћанскога, уздам се у љубав и помоћ свих Вас да ће моја епископска служба бити на добро Цркве и на спасење и радост повереног ми народа.

Наша Црква се данас налази пред великим искушењима и изазовима. Прети опасност да се она сведе на "религиозни

севрис", на чувара окамењених форми и мртвих традиција или на део националне идеологије и фолклора. Да се то не би догодило чинићу све, заједно са свештенством, монаштвом и повереним ми верујућим народом, да милешевска епархија буде једна велика породица, где нема надређених и подређених, битних и небитних, већ где влада дух братске љубави и хришћанског заједништва, дух заједничке бриге и помоћи. Ово значи да сваком крштенем и верујућем човеку треба омогућити да активно учествује у животу Цркве, пронаћи му одговарајуће место и службу коју највише воли и најбоље зна да обавља. Једино је тако могућа обнова православља, православне културе и духовности. Цркви је свако потребан. За њу нема изгубљеног човека, сем оног који се сам не одрекне.

На територији Епархије милешевске заједно живе православни и муслимани. Уверавам браћу муслимане да ће у мени имати искреног пријатеља и сарадника у свему што представља заједничко добро. Молићу се Богу и чинићу што могу, заједно са својим епархијотима, да људи овог поднебља никада не доживе судбину људи у Босни и Херцеговини, Косову и Метохији.

Као Црква помоћи ћемо колико можемо државним и друштвеним установама да се, што је пре могуће, отклоне, или ублаже све страхоте ратног уништења и разарања.

Верници Епархије милешевске очекују од надлежних друштвено-политичких и других институција и установа да ће Црква имати пуну слободу деловања, слободан приступ јавним установама, посебно школама и болницама. Очекујемо несметано добијање дозвола за изградњу нових храмова и црквених објеката, материјалну помоћ за обнову и реконструкцију већ подигнутих.

У овом часу се сећам са дужним поштовањем и љубављу блаженопочившег епископа милешевског Василија који је много учинио за ову епархију и мени многоме олакшао посао. Велики Божји благослов је, што је после његовог блаженског упокојења овом епархијом руководио Његова Светост патријарх српски г. Павле, на чему смо му сви благодарни.

Благодарим свима Вама што сте дошли на ово литургијско славље. Нека живоносни Бог молитвама Св. Саве и Св. краља Владислава подари овој земљи мир и свима напредак у свему добром. Нека се Божја благодат излије на све нас, на Ваше укућане, сроднике, пријатеље комшије и све ближње и нека Господ увек буде са нама. Амин.

СЛАВЉЕНИЧКИ ПЕХАР

Честитајући 170-годишњицу постојања најстаријој просветарској кући Старог Влаха - Основној школи „Живко Љујић“ у Новој Вароши, објављујемо на више страна ликовне радове њених талентованих ученика чији су наставници ликовног образовања Марија Бековић и Нада Васић.

Антиквистички - реликвија
Његовић Јелена VII 6

Уреднички сто

Интензивне духовне активности у
Милешевској епархији

ОЖИВЉАВАЊЕ „ПУСТИЊА“

Пише: Милорад Веруовић

Устудено, предпразничко, предсавинданско јутро запутих се у мислима ширим завичајем од Бехотине до Рашке и од Комова до Јавора, дужом и краћом рашком дијагоном питајући се: колико ми је познато географских места са оваквим именима - Чемерно, Злобрђе, Гробнице, Пустиња, Крстац, Врањак, Страдово, Јадово, Тенково, Кукавице, Мучањ, Кукањ, Ратајска, Војнице, Побојеник, Пустовлах, Врановина, итд. итсл.?! И још колико места на овим просторима има шанчеве, црквине, дуварине, развалине, Јеринине куле и градине? И ко да нам разјасни семантику свих ових тужних властитих и заједничких именица?

Наша сурова и крвава прошлост уткала је такве називе у нашу географију и кумовала овим именицама. Па се питамо: има ли игде на овој планети тако згуснуте симболе које указује да се на овом простору од свих људских послова знала и памтила: пустошења, гробарења, војевања, страдања, кукања, јадања, мучења и чемерања. Ето, на домаку Пријепоља има једно плодно место које се зове Ратајска, а у њему вековима битише топоним Пустиња! Дакле, Пустиња у Ратајској! Пустињу представљају остаци некадашње православне цркве из златног доба Немањића. Одмах по доласку на владичански трон епископ Милешевски г. Филарет је прошлог лета освештао темеље манастира Пустиње у присуству великог броја грађана. Покренута је акција за обнову ове светиње, за оживљавање и ове и других Пустиња! О томе је на свечаности говорио директор

Владика Филарет са верницима и црквеним одбором села Сељашнице

фирме „Србија - шуме“, из Пријепоља, шумарски инжењер Анђелко Баковић. Духовна обнова српског народа на овим просторима је све актуелнија. Ту обнову, неговање своје културне баштине, Срби су највише чинили у својим најтежим временима! То нам се догађа и данас.

А то особито важи у овом крају који је најдуже чамио у ропству и све до 1912. године био граничник између османлијског и ћесарског империјализма, зона раздора између Србије и Црне Горе! А то је крај који себе најбоље представља ако га називамо Стара Србија! Скоро је у селу Гробницама обновљен немањићи храм Давидовица, која по легенди, следи за гробну цркву косовских јунака - браће Југовића. У Потарију се обнављају манастири Довоље и онај у Ђурђевића Тари. Скоро је одобрена локација за изградњу храма Светог Георгија у Пљевљима. Прошле године створени су сви предуслови за потпуну обнову манастира Куманице. На планини Златару се подиже црква-брвнара посвећена Христу Спаситељу, а у прибојском крају биће обновљен древни манастир Ораховица.

Оживљавање „пустиња“ и обнова светилишта на целом атару Милешевске епархије није оставило равнодушним ни вернике из села Сељашнице, код Пријепоља. Овом питомом насељу гравитира око 300 православних домова који су прошле јесени кренули у обнову некадашње цркве на топониму „Пуста Црква“, у центру насеља, код основне школе. Када је она опустела нико не зна да каже. Један од покретача ове акције је и напредни привредник и богољубни домаћин Богољуб Топаловић. Кад је делегација Сељашнице посетила владика Милешевског г. Филарета изражена је жеља народа да обнови, подигне нову цркву. Од „пуста“ да постане „жива“ светиња, туга неког да се преточи радост овог времена. И одмах су у Сељашницу приступили оснивању Црквеног одбора од 12 чланова у коме се налазе: Милорад Вукашиновић, председник, Милан Пјановић, заменик, Василије Кубуровић, секретар, Мико Пузовић, заменик, Драган Топаловић, благајник, Предраг Тошић, заменик, а чланови Одбора су: Радомир Досковић, Петар Дукић, Миленко Средојевић, Сретко Јешић, Драган Кубуровић и Дејан Жунић.

Сагласност и благослов за овај посао одмах је дошао од владике Милешевског г. Филарета. А очекује се дозвола од надлежног Завода за заштиту споменика културе у Краљеву. Уколико та дозвола не буде каснила мештани Сељашнице су спремни да приступе зидању храма и да га, с божијом помоћи, укрове до краја ове календарске године.

СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ
ЕПИСКОП МИЛЕШЕВСКИ
Бр. 317
1. ДЕЛОВАЊА 1998 год.
ПРИЈЕПОЉЕ

СРПСКИ ПРАВОСЛАВНИ ЕПИСКОП МИЛЕШЕВСКИ

У бези Одлуке о формирању и именовању чланова Одбора за изградњу црквене цркве у Сељашници код Пријепоља, донесене дана 6. новембра 1999. године, обавештавамо Вас следеће:

Одобравамо и дајемо Наш Архиепископски благослов за именовање Одбор који ће извршити припреме (административне и грађевинске) за обнову црквене цркве у с. Сељашници код Пријепоља.

Одбор је дужан и обавезан да у договору са својим надлежним свештеником, о свим активностима обавештава и договара се о истим, са надлежним црквеним властима.

Предњак одаци достављамо на знање.

С Божијим благословом.

ЕПИСКОП МИЛЕШЕВСКИ

Факсимил једног благослова владике Филарета

Радни рајорџи Музеја у Пријепољу

ОБНОВА МАНАСТИРА КУМАНИЦЕ

Манастир Куманица, у средњем Полимљу, познат је у науци по куманичком јеванђељу, док за народ свих вера он представља једну од највећих светиња за коју су везане чудотворне моћи оздрављења и исцељења људи. Први помен овог храма, посвећеног Светом Арханђелу Гаврилу, налази се у крушевачком поменику из 15 века. Запустео је коначно у 18 веку када су из манастира однете мошти Светог Харалампја и епископа Глигорија. Вековима је пропадао, али од верничког народа никада није напуштен. Све до данас. Ова светиња је након благослова и дозволе Његове светости патријарха Павла и финансијске потпоре Министарства културе Србије отпочела своју темељиту обнову. После успешно извршених радова на обнови и реконструкцији манастира Давидовице, послови у Куманици су опет поверени Музеју у Пријепољу, уз надзор Регионалног завода за заштиту споменика културе из Краљева. Почетак радова је био предвиђен у априлу прошле године, али је то спречила фамозна НАТО агресија на нашу земљу. Коначно, половином августа 1999. године отпочела су археолошка истраживања цркве и преосталог дела порте манастира Куманице.

После обављених археолошких припрема које су пружиле нове научне доказе о фазама градње и живота манастира, уз бројне керамичке налазе пронађен је и веома вредан оловни печат са непознатим текстом, затим два дрвена монашка крста као и ископано 19 монашких гробова. Неки гробови су нађени испод темеља певнице, што указује на њихов позни настанак. Интересантан је и начин сахрањивања. Уместо дрвених сандука, уобичајених у овом крају, нађени су гробови прављени од камених плоча. Истовремено је у олтарском простору у близини часног престола нађен је саркофаг са моштима непознатог свеца. Наука и СПЦ ће тек одгонетнути о којој се историској личности ради. Како је куманичка светиња једна од ретких српских светилишта у којој се окупљају и православни, и католици и муслимани, можда баш тај саркофаг крије тајну тог

Овако ће изгледати обновљена Куманица

вековног свенародног окупљања.

По налогу надзорног органа Музеј у Пријепољу је предузео потребне мере за осигурање постојећих темеља манастира. Изведени су веома сложени радови подбијања темеља цркве. Сада су створени услови за почетак зидања и реконструкције објекта. Антрополошку анализу 19 пронађених скелета извршио је проф. др Живко Микић, са београдског Филозофског факултета. Након тога је уз присуство владике Филарета извршио похрањивање костура на месту где су и пронађени.

Сада су створени сви предуслови да у овој години отпочне реконструкција и обнова манастира Куманице. За те сврхе Музеј је припремио и загасио неопходне количине креча за зидање цркве. Припремљено је и 120 кубних метара тесаног камена каквим је Куманица некада зидана. Предложиће се надлежним органима државе и Цркве да се уз реконструкцију Куманице обнови и манастирска порта, огради каменим зидом и улазном капијом.

Уз овај радни рапорт "Савиндану" пријепољски Музеј се најлепше захваљује Његовом преосвештенству владике Милешевског г. Филарету и помоћнику министра културе г. Раду Бегенишићу на указаној подршци, јер без њиховог разумевања светиња Куманица не би могла бити обновљена.

М. Веруовић

"Сеоски праг" за "Савиндан"

ОСВЕЋЕЊЕ ТЕМЕЉА УМЕТНИЧКОГ НАСЕЉА "ПЕШТЕР"

Владика милешевски г. Филарет са сликарима на освећењу темеља зграде уметничког насеља „Пештер“

Трећег септембра прошле године у селу Трешњевици, МЗ Баре, општина Сјеница, освећени су темељи зграде ликовне насеобине "Пештер" која ће окупљати ствараоце из свих грана уметности. Ову акцију је пре две године покренула друштвена организација "СЕОСКИ ПРАГ" из Ужица чији су програмски циљеви ревитализација села стварање - услова за опстанак и повратак младих у село. Освећење и благослов овог започетог племенитог посла на Пештери обавио је Његово преосвештенство владика Милешевски Г. Филарет, а камен-темељац насељу поставио је Добривоје Гановић, извршни директор фирме "СРБИЈАШУМЕ".

Прошле јесени 14 сликара из разних крајева Србије окупљали су се овде и ту оставили 24 своја уметничка дела чијом продајом ће се обезбедити и средства за доградњу пута између села Трешњевице и Црвског у дужини од 7,5 километара. Ту нашу прошлогодишњу акцију помогло је и Министарство културе Србије и "ТЕЛЕКОМ" из Краљева који је уметницима пружио смештај у новој згради своје поште на Барама. Ускоро ће "Сеоски праг" овде окупити ликовне уметнике под називом "Зима у Пештери".

Смисао књићалног дела Василија Крестића:

ГЕНОЦИДОМ ДО ВЕЛИКЕ ХРВАТСКЕ

(Veritas panis est...)
Аугустин Еурелије

Пише: проф. др. Драган
Недељковић, професор
Универзитета и редовни члан Европске академије
наука, уметности и књижевности у Паризу.

Аа, "истина је хлеб, она јача духове, а не слаби их, она преоб-
бражава онога који се њоме храни, али се сама не претвара
у онога кога храни". Тај насушни хлеб истине сваком је потреб-
бан, а Србима данас, у јек трагедије која нас погађа, преко је
потребан.

О, ја бих тако радо да вам беседим ведро о љубави међу
браћом, а морам о мржњи. Нажалост и она је, присетимо се, на
почетку почетка: јер Каин уби брата Авеља, и тако, крваво,
започе историја човека, братоубиством. То је истина а ми
смо дужни да од ње полазимо и њу тражимо.

Као историчар, и мој пријатељ Василије Крестић слуга је
истине. И он би радије писао и говорио о љубави, које никада
довољно није, али мора да се одује истини, тој светици и
мученици, вазда гоњеној, а од науке - слављеној. Она је у теме-
љу морала, јер шта је морал? Говорити истину. Чак и против
себе. "Најгорча истина боља је од најслађе заблуде"
(Бјелински); а ми Срби смо слатким заблудама плаћали тежак
данак, и сад - испаштамо. Преварили смо се и преварили су нас,
а "преварени траже истину" - сад се сећам речи Весне Парун,
добре хрватске поетесе.

Због службе истини Василије Крестић није омиљен код
Хрвата, али није омиљен ни у свим српским срединама, још
пијаним од заблуда; јер сад је дрога мондијализма заменила
дрогу југославизма и интернационализма, а Василије Крестић
на то често упозорава своје сународнике. И на њих и на њега
могао би да се односи науч Блеза Паскала: "Говорити истину
то може користити ономе коме се говори, али је штетно за оне
који је говоре, јер тако навлаче мржњу на себе." А "истину
ћете врло лако познати по томе што ће вам бити непријатна",
стога онај који путује према истини - најчешће путује сам.

Није лако бити сам! Ја се самоће бојим, али знам: да је "прва
дужност човека да покори страх". "Кад обављам своју
дужност, ништа ме се не тичу добре и лоше последице."
Мислим да сам у том смислу често на истом путу са Василијем
Крестићем. И њега, и мене, и све нас, и све вас обавезују патње
нашег народа с којима смо суочени, иако су нас овде, у матици,
оне најтеже, бар за сад, мимоишле. често се сећам француског
писца Жоржа Дијамела, којег сам имао част да понекад срет-
нем. Рекао је: "Кад човек једном дође дотле да може замислити
патње других, већ је прешао прву етапу на тешком путу своје
дужности."

Гандијем је био очаран мој учитељ Ромен Ролан. "Наш је
свет већ уморан од мржње" - говорио је Махатма. "Мржња се
мржњом не укида; мржња се укида љубављу" - опомиње други
Инду, а слично мисли и Буда, верујући да само благост брише
сваку мржњу и да, ако желимо бити срећни, не мрзимо оне који
нас мрзе.

Јован Дучић, суочен с нашим долинама плача, и знајући
добро нашег Каина, бележи у "Благу цара Радована": "Људи
који мрзе то су најпре глупаци, а затим кукавице, али никада
хероји." И ми смо сведоци да је мржња заразна, заразнија од
љубави. За велик део Хрвата управо то важи: њих повезује и на
окупу држи мржња, пре свега мржња према брату Србину;
мржња их уједињује много чвршће од љубави.

До наше браће и суседа, који се неуморно потврђују као
наши највећи непријатељи, очигледно не допиру ни

хришћанске заповести, ни завети хуманиста. Они су испевали
"Danke, Deutschland", везујући се притом за нацистичко наслеђе,
а не класично, романтичарско и хуманистичко, пребогато у
немачком песништву, уметности и философији. Глуви су на
Шилерову опомену, или се према таквима, као Шилер, с циниз-
мом односе: "Кад мрзим, одузимам себи нешто; кад волим,
постајем богатији за оно што волим. Праштање је поновно
налажење отуђене својине" - мизантропија продужено
самоубиство; егоизам највећа беда једног створења. "Мржњи
претходи и стално је прати - завист, тај "плесан душе",
непомирљивија од мржње, завист која и није ништа друго до
мржња на туђи подвиг, или срећу, или надмоћност ближњег.
Тако су Хрвати сваки успех Срба доживљавали као свој пораз;
а радовали су се несрећи Срба: чак и у круговимаоко Штротсма-
јера и Рачког победа Бугара над Србијом слављена је као
хрватски тријумф. А некад је Емил Верхарен, пре Великог
ратаодушевљени песник европског јединства, позивао народе
нашег континента: "Двијте се једни другима!" Јер народ није
народ и, "човек није човек ако не уме искрено да се диви дели-
ма другог човека", па и другог народа. То дивљење, чак и
великом делу љутог противника, јер добро дело превазилази
све нас, део је хуманистичке традиције, једно је од најплемени-
тијих осећања, које су неговали Гете и Томас Ман, поред остал-
их.

Зацело, нисмо имали среће са браћом и суседима. Не само са
Хрватима него и са Словенцима, којима смо помогли да стану
на сопствене ноге, да се, уз помоћ Срба, наших херојских преда-
ка и нашег витешког Краља, домогну свога универзитета и
своје академије, најзад и државе, да би на крају за све то, и због
свега тога, постали непријатељи наши. Нешто није у реду са
психом таквих људи и народа. Прелиставам ових дана словен-
начког списатеља Едварда Коцбека и заустављам се,
запрепаћен, пред његовом "мудрошћу": "У истину, нема
ничег саблажњивијег од љубави и људскијег од мржње..." Све
сам одмах разумео: и нашу љубав, којом смо их саблазнили, и
њихову мржњу, којом су нам узвратили за наше жртве и добро-
ту.

Сад хајмо у историју, дугу и мучну вођени Василијем
Крестићем и сопственим горким сазнањима. Рецимо најпре да
је било и светлих тренутака у хрватско-српским односима.
1848. српски патријарх Јосиф Рајачић усталичио је хрватског
бана Јосипа Јелачића. Било је и братске сарадње за коју су се
Хрвати опредељивали кад би им било претешко и кад им је
српска помоћ била неопходна. Тад би признали постојање и
права српског народа; али чим би опасност прошла, окренули
би лист. Народњаци, блиски Штротсмајеру, пријатељски би се
приближили Србима само када би изгубили наду. Али ни тада
нису заборављали своје великохрватске циљеве. Један од тих
циљева је био истиснути српски утицај у Босни и Херцеговини
и освојити те земље за Хрватску. Вешто су нас опсењивали
југословенством: јер том идејом, идејом југословенства, треба-
ло је успавати и поништити српство. Занети југословенством,
дивном замисли, Срби нису налазили праве одговоре на хрватс-
ка лицемерја и подвале. А када би се пренули из сна о јединству
и срећи, суштина свих програма разочараних Срба, особито
после 1830. била је: заштита српског имена, тојест борба за
национални опстанак. Пред Први светски рат, а особито под
утиском српских победа у балканским ратовима, дошло је до
позитивних промена у знатном делу хрватског грађанства, које
одбацује фанатичку искључивост и признаје националну инди-
видуалност Срба. Златно доба у приближавању два народа деси-
ло се у време Хрватско-српске коалиције, од 1905. до 1918., које
је завршено уједињењем 1. децембра осамнаесте, стварањем
прве заједничке државе. Али се демон мржње брзо пробудио!

После геноцида над Србима, у време Павлићеве НДХ, и
последњег, у Туђманово доба, намеће се питање: како је тај
грозни злочин био могућ и зашто се десио? Василије Крестић
сматра да се на то питање може одговорити само ако се
суживот Срба и Хрвата прати током последњих пет-шест
столећа, од 15. до под крај 20, од тренутка кад су се Срби затек-
ли са Хрватима у истој државној заједници. Крестићеве ана-
лизе су мунициозне, увек засноване на документима.
Омогућујући чињеницама да оне говоре, аутор је осигурао пуну

научну објективност овог свог дела. Истраживања Крестићевих претходника не одликује таква узорна темељитост: Васо Богданов је мржњу Хрвата према Србима, па и геноцид, објашњава шестојануарском диктатуром краља Александра Карађорђевића. Другим речима, Срби су најкривљи за хрватску мржњу и њихове пориве за осветом - тумачење крајње неуравнотежено, једнострано и пристрасно. Темелјитост покушаја Душана Поповића само је привидна: он покушава да докаже да Хрвати нису чисти Словени, него су помешани са дивљим Азијатима, па је у геноцидним радњама над Србима дошла до изражаја, злочинима склона, азијатска крв. - Први и највећи, али, нажалост, доскора усамљени продор у сазнању истине о узроцима геноцида у усташкој НДХ начинио је Виктор Новак књигом *Magnum crimen*. Њоме је обухватио, како у наслову каже, "пола вијека клерикализма у Хрватској", јер католичким клерикализмом многа зла је могуће објаснити. - Крестић је остварио намеру да у истраживањима иде дубље, све до 16. и 17. века, када су Срби, под притиском Турака, почели масовно да насељавају хрватске земље. "Појавом православних шизматика на тлу Хрватске искрсла су многа питања верског, социјалног и економског карактера. Насељени на поседима хрватских феудалаца, како духовних тако и световних, Срби су били изложени двоструком притиску; притиску покрмећивања и унијаћења", или покрштавања. И, наравно, Срби су се томе одупрли, желећи да остану слободни људи, претежно тежаци, са обавезом да буду и војници-крајишници, који бране границу од Турака, вазда верни свом имену и својој православној вери. У Крајини која је трајала преко три века, као засебна област под непосредном управом Беча, Срби су стекли нарочита права која су проистизала из тешких дужности: да вазда буду спремни проливати крв у одбрани хришћанства. То је изазивало мржњу феудалних господара и хрватских и угарских, па и завист хрватских сељака, који су били кметови, то јест неслободни - однос који делимично подсећа на разлику између козака и мужика у Русији. Кажем делимично, јер су и козаци и мужици били православни, па није било повода за верске мржње, док су хрватски сталежи тада били познати по мрзећем верском фанатизму. Већ 1608. хрватски сабор доноси закон, до којег је нарочито стало загребачким бискупима, који у Хрватској јавна права признаје само католицима, држећи се гесла: чија земља, онога и вера. Управник загребачке бискупије Амброз Кузмић киван што православни Срби нису дужни да плаћају католичкој цркви разне дажбине, у извештају од 13. новембра 1700. пише да би било боље "Влахе све поклати него станити", тј. настањивати - поклати православне Србе зато што нису били католици и кметови. Али, - "незване госте", "уљезе", ипак је, од најгорега, штитио бечки цар јер су му били неопходни за одбрану царства. Они су своје властито заслуживали проливајући своју крв. У освит 18. столећа, опијени класним и верским интересима, хрватски феудалци су већ били спремни на геноцид чија је мета српско православно становништво. А у Европи, којом се често заклињу Хрвати, то османасто столеће биће доба просвећености, тојест антиклерикализма и великог ослобађања од феудалних предрасуда, доба грађанске Револуције која ће прогласити права човека, док је у Хрватској и даље владао најцрњи мрак. Реч "поклати", наравно Србе, понављаће се током деценија и векова па ће до клања и доћи, чим ту могућност историјске прилике и неприлике дозволе. Држећи се начела "подели, па владај!", политички и војни кругови аустријског царства не мало су доприносили да се доноси између Срба Крајишника и хрватских феудалаца заоштравају до непомирљивости.

Марија Терезија и Јосиф Други силно су се трудили да вишенационалну, вишеверску и вишејезичку царевину учине што јединственијом, намећући германско вођство и немачки језик. Германизацији су се најжешће одупирали Мађари, који су у сопственим оквирима вршили мађаризацију, пре свега Словена. Талас је ишао даље: Хрвати су то исто чинили у троједној краљевини, вршећи насилну кроатизацију и покрштавање Срба. Јер и у Хрватској, као и у Мађарској, треба да постоји један једини политички или дипломатички народ: само Хрватски односно Мађарски, у који сви други народи

треба да се утопе, губећи своје име и своја национално-верска права, да би тек на тај начин стекли права грађанска. Основ сукоба Хрвата се Србима јесте упорно инсистирање Хрвата на своје државном и историјском праву, којим желе поништити природна и етничка права Срба у Хрватској, Далмацији, Славонији. Хрватска опсесија је *Pacta conventa* из 1102. са Угарском, са којом су се, 1527, напли у склопу аустријског, хабсбуршког царства. Хрвати су све то време доказивали да су у оквирима и Угарске и Аустрије сачували своју државну посебност. Уколико је хрватска државност била мања утолико су је Хрвати упорније бранили, покушавајући да докажу и оно што је тешко или немогуће доказати: непрекидност или континуитет хрватске државности. И кад су се напли у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, политика Хрвата била је и даље прожета феудалним духом, тојест историцизмом и државним правом, без обзира на стварне етничке односе и природна стања земаља у којима су се, у међувремену, укоренили други народи, на пример врло бројни Срби. Навикли да се вечито буне, чак и кад имају сва права, Хрвати су у новој југословенској држави, која је била и њихова, деловали као рушилачка, центрифугална сила.

Било је међу Хрватима и искрених Југословена; они нису пристајали уз фанатике из којих је куљала мржња. У те последно хумане спадају, у 19. столећу: Имбро Игнатијевић Ткалац, који је сматрао да се будућност народа и државе не утемељује на старим хартијама, него на снази живог народа; Андрија Торкват Брил, који се супростављао хрватоманији и шосмајероваца и старчевићеваца; Август Шеноа, по коме је и српски народ политички колико и хрватски. Те две линије, демократска и реакционарна, сукобљаваће се све до распада Југославије. Мрачњаци су очигледно превагнули: по њима, у Хрватској постоје само Хрвати - сваки Србин је Хрват, али Хрват никако не може бити Србин. Ако се не одрекну своје вере, Срби могу у Хрватској опстати једино као православни Хрвати. Српско име се жигосе, брише или изоставља: не признаје се Српско-православна црква, него се она назива Грчко-источном или Грчко-несједињеном. На све начине врши се сатанизација Срба за које се измишљају најпогрднији називи. Кад "Југословен" Јосип Јурај Штросмајер проповеда јединство, то подразумева утапање српства у хрватство, православље у католичанство. У име тог лажног јединства, ни Штросмајер и његови следбеници не допуштају постојање српских установа и друштва на тлу хрватских земаља - став који ће применити и хрватски комунисти у име исто тако лажног братства-јединства. Вук Караџић је жигосан, јер говори о Србима трију закона, чији је језик штокавски. Биће нападани и заступници Срба у Сабору, који чине према Хрватима највећи грех уколико, у страху од асимилације и хрватизације, неће да се одрекну свога српског имена, рецимо у називу језика - српско-хрватски или хрватско-српски. Жигосани су били, као провокатори, као смутљивци и сејачи раздора, српски прваци: Јован Суботић, Светозар Милетић, Стеван Николајевић, Михаило ПолетДесанчић, Светозар Кушевић, само зато што су бранили принципи потпуне политичке индивидуалности хрватског и српског народа у Хрватској, Славонији и Далмацији. По мрачном барону Драгојлу Кушлану, Срби не смеју тражити од Хрвата признавање свога имена "јер тиме ишту нашу смрт". "У хрватским земљама - налазимо у листу "Хрватство" уводник "Наш програм" - признајемо само један политички народ: хрватски, само једну државну заставу: хрватску, само један службени језик: хрватски", па и само једну веру - католичку: "Туж Крст, а тамо антикрст." Јаз између Хрвата и Срба је непрестив. "А тко је тај јаз доселе премостио? Када и где? Имали сте доста времена. Па гдје је слога? Онакову слогу какову неки Срби хоће с вама углавити, такову може постићи сваки вол са својим месаром. Треба само да му главу даде под сјекиру. Такове слоге напросто не требамо, јер бисмо престали бити оно што јесмо и што хоћемо да будемо - Хрвати." Ето, то је језик хрватског националног програма, који није саздан за само један тренутак, него се он испуњава и данас.

Крестић утврђује да је млади Светозар Марковић добро прозreo намере Хрвата, па и лицемерје бискупа Штросмајера. Ни на тас упозорења кратковида српска политика није

обраћала дужну пажњу. Јакову Игњатовићу су такође биле јасне зле намере Хрвата, али ни његове опомене нису слушане, па их сад, кад о њима Крстић пише, доживљавамо као откривење.

И о Ивану Мажуранићу, сјајном песнику "Смрти Смаил-аге Ченгића", имали смо предрасуда сродних онима у погледу "Југословена" Штросмајера. Као хрватски бан, Мажуранић се сурово обрачунавао са Србима који су оснивали српске организације и истицали српска знамења: многи су изгубили службу и били похашени у Пакрацу, Крловцу, Осеку, Дарувару, док је у Срему подузео све што му у моћи беше да сузбије плимину српске свести. Сам помен српског имена сматран је преступом, јер циљ је била етнички чиста Хрватска. И мртви Срби су сметали: сведочанство о крајњој нетрпељивости према Србима налазимо, на пример, у писму Драгутина Јагића из 1901. поводом смрти и сахране краља Милана у манастиру Крушедол: "Да је на наше било, ми би били Милана дали мртва 'пер шуб' експедирати још даље од Биограда, јер и мртви Срби још нам чине у Хрватској сметњу и свађу."

Такви изрази патолошке мржње изазивали су отпор здравих Хрвата, а племенита странкиња, пријатељ нашега народа, мис Аделина Паулина Ибри, написала је: "Једини мотив томе гоњењу налази се у нечовечној мржњи Хрвата спрећу Срба. Као што католици у Босни иду на руку Турцима против Срба, тако Хрвати у Славонији иду на руку Мађарима, опет противу Срба." А најревностнији сејачи мржње били су Еуген Кватерник и Анте Старчевић, убрзо прихваћени као највећи хрватски родољуби и творци националног програма, чији је основни смисао мржња према Србима и истребљење Срба.

Цело једно поглавље Василије Крстић је посветио "отпору хрватизацији" и главним заточницима тога отпора. Мрачне силе су, међутим, неуморно радиле, јер мржња има огромну погонску снагу, без престанка понављајући: "Милом или силом Србе треба искоренити; Срби су љуте змије "од којих си тек сигуран онда када им сатреш главу". Срби морају бити уништени да би се створила велика Хрватска: не од Драве до мора, него од салцбургтиролских Алпа до Косова и Албаније - "свуда ће се вити застава чисте, неоскврњене Хрватске"! Слушамо прашки лист "Хрватска", из 1871, програмски чланак "Која је права хрватска политика и тко је заступа", прожет параноидним амбицијама и злодухом хрватског државног и историјског права: "Земље што их обухваћа државно право Хрватах, по историји и по народности, простиру се: од Немачке до Македоније, од Дунаја до мора, а по данашњих посебитих провенцијалних имених следеће су: Јужна Штајерска, Корушка, Крањска, Горица, Истра, Хрватска, Славонија, Крајина, Далмација, Горња Албанија, Церна Гора, Херцеговина, Босна, Рашка, Србија - тер ове укупно јесу преко 4.000 четворних миљах, а становници им броје око 8 милионах душах." Да, то личи на лудило, али у том лудилу има система.

Лудило - познато је то - има необичну снагу. Фиксирајући такав циљ, мрачне силе су га неуморно остваривале и готово оствариле баш у наше дане. Зато је Крстићево дело насловљено - "Геноцидом до велике Хрватске". У Хрватској, Славонији и Далмацији остало је сасвим мало Срба после Туђманове "олује" и "бљеска". Преостају да се освоје, по том сулудом националном програму: Босна и Херцеговина, до Дрине и преко Црне Горе, илити "црвене Хрватске", до Косова и Албаније (ово последње није ни Павлићу пошло за руком јер су се Италијани испречили у Црној Гори, на Косову и Метохији). Грба отети и Срем, све до Земуна, па и Бачку са Сомбором и Суботицом. Барања је већ отета. То је национални програм од којег се не одустаје. А за то време Срби немају никаквог програма: српска идеја се распала и српство се нагло регионализује. Упорно испуњавање тог хрватског националног програма јесте "непресушни извор сукоба". Он се може остварити само путем геноцида, а та замисао о геноциду сазрела је још у оквирима Аустро-угарске. Наиме, геноцид је неодвојив од великохрватске идеје, у чијој је служби.

То је, укратко, историјска стварност с којом смо били, јесмо и бићемо суочени. Тај програм је главни узрочник распада прве и друге Југославије, јер Хрвати су га спроводили доследно, без

обзира на идеолошко-политичке разлике, све до комуниста и, данас, Туђмана. Ко то зна, а Василије Крстић је обилно документовао сваку своју реч и сваку тврдњу, њему је савршено јасно ко је крив и за трагедију која је задесила Југословене, највише Србе, и за рат, који Срби нису желели него им је он наметнут. И само слепи и глуви, злонамерни и наивни то не схватају, па су склони да за сва зла окривљују сопствени српски народ.

Уз философију мржње, Хрвати су створили и речник мржње, од коме морамо бар нешто рећи. Мржња им је потпаљивала машту да измишља што јаче, што погубније речи такве какве српски народ готово да и не познаје, јер то није у нашој природи. (Нас заплускује друга срамота - одвратна псовка, израз немоћи да се ствари ваљано и тачно изразе.) И у нас, несумњиво, има и оног национализма који се граничи са шовинизмом, покадшто иманованог фашизмом. Хрвати, међутим, говоре, и свет говори, о хрватској демократији; а ја кажем, одмеравајући сваку реч: и српски фашизам је знатно мање нетолерантан од хрватске демократије, јер то је ствар менталитета. У српском карактеру је трпељивост, понекад на нашу, не малу, штету и по цену губљења начела.

Тај менталитет, обликован од искључивих клерикалаца, за које су православни Срби "шизматичи", главна је препрека и демократији и хуманости; он се огледа у језику мржње, који ћемо само мало осветлити, штедећи ваше живце.

"Влахе све поклати!" - каже високи службеник Загребачке бискупије Амброс Кузмић, 13. новембра 1700. У прашкој и франко-фуртумашкој штампи Срби никад нису називани својим правим именом већ разним погрдним именима: Власи, Цигани, грчко-источњаци, шизматици, Скипетари, Бизантинци, дотепенци, накот, накот влашки, накот вјере православне, такозвани Срби, они који себе крсте Србима, они који се сију где им мјесто није... Анте Старчевић за Србе има само погрде: "блатни скоти", "гнусна ропска створења", "накот зрео за сјекиру", "продане мешине", "псета аустројска", "псета пустана с вјериге", "смеће", итд. Хрват који би признавао Србе и о њима се пристојно изражавао сматран је издајцом. Ради стварања етнички чисте Хрватске и јединственог хрватског политичког народа, читав школски систем је, од 1874, био подређен хрватизацији. Ђирилица, ако није била забрањивана, на разне најгрубље начине је потискивана и избањивана. Српски национални симболи, застава и грб, забрањивани су или насилно уништавани, као нпр. за време посете цара Фрање Јосифа Загребу, када су Срби примили владоаца у својој цркви, истакавши српску заставу. Приликом обележавања јубилеја Јована Јовановића Змаја, у Загребу, избили су нереди, дивљачки погроми, скрнављења српских знамења. Вребала се згодан прилика за изгреде и пљачке, који подсећају на погромашка злостављања Јевреја, у земљама где је најгнуснији антисемитизам вршљао. Велики погроми, пустошења и паљења српске имовине и праве хајке на Србе, који би се окончали геноцидом, да није било макар и дволичне царске власти и хрватско-српске коалиције, догађали су се: 1895, за време посете цара, 1899, поводом Змајевог јубилеја, 1900, због расправе у Сабору о српским захтевима; 1902. три

дана је руља разарала српске станове, дућане, установе - рањено је стотинак лица, тих "вартоломејских" дана и ноћи; слично се поновило 1908-9, а пред анексију Босне и Херцеговине и после ње, а 1914. све је спремно за истребљење и покољ Срба, поводом Сарајевског атентата. Геноцид 1941-1945. је логични исход свих тих злодела, а сецесија 1991, и рат који је уследио, закључак је и круна свега: коначни изгон ћирилице, промена назива језика, ЈАЗУ претворена у ХАЗУ, српске куће спаљиване, имања отета. Колика је била мржња на Србе у Хрватској, а није случајно речено да веће мржње у Европи нема и није било, показује обећање Фрање Туђмана у предизборној борби: кад он буде постао председник Хрватске, "тло Крајине ће постати црвено од крви". Такве грозне изјаве падале су на плодно тле, јер Хрвати су одавно прижељкивали ратни пир и коначно су га доживели и остварили. Деценијама је само српско име у Хрватској значило политички преступ, а сад је дошао тренутак да се не само име него и српско становништво затру. Јер хрватска политичка мисао је остварљива само уништењем Срба.

"Деструкција српског имена у Хрватској - пише Василије Крестић - увек је била праћена непрестаним јавним истицањем да су Срби издајници, да су реметилачки чинилац хрватског друштва и хрватске политике, да су 'народна неприлика', да су хајдучки и разбојнички народ, да су византијски препредени и лукави и да је 'Српство опасно по својим мислима и по свом саставу', јер у њему је 'крвљу увјетовано расположење за завјере, револуције и преврат'. Овакво су ружени и сатанизовани Срби у прошлости, а тако, и још горе, сатанизују их и данас, под хадезевском влашћу др Фрање Туђмана. Јерко Томић, у емисији 'Куда српска хорда прође', емитованој 20. августа 1996, о Србима је рекао 'да су нељуди којима није помогло ни светосавље; да су трговци свињама, четничка гамад; да су гори од стоке, србадија прљаве шапе, сотонки доброшари; дасу цивилизација ражња и ракијетине, крезуби монструми, прљаве шубаре, јад и беда, ђубрад, србочетнички вампири, људско зло, хорде, болест, губа, неславни јовани, бијесне разуларене четничке звери, тепих нацизма, сада су у Хрватску дошли пре сто година, да су били слизани са Турцима, да су потаманили Јевреје пре доласка хитлероваца у Београд!' Ако се једна средина - закључује Крестић - у овом случају хрватска средина, систематски, смишљено и у дужем периоду напада оваквим и сличним оценама, онда је природно да она, тешко индоктринисана, дође до закључка да по сваку цену Србе треба уништити. Ту представу о Србима, Хрвати су систематски преносили широм света, бацајући семе зла за демонизацију Срба.

Шта сад ми да кажемо о оним нашим сународницима који се придружују нашим највећим непријатељима у блаћењу српског имена? Ових дана је један редитељ добио награду међународне критике за филм. Бојим се да је награђено анти-српство, јер у изјави једном италијанском листу, како нас извештава Драгош Калајић, тај редитељ, који је добио помоћ за своје дело и од Министарства културе Владе Србије, говори о српском народу као болеснику, опседнутом мржњом према другим народима. Жалимо тог аутора: он је слеп, неспособан да сагледа свој народ и своје суседе; он је и немоћан, јер није знао да представи свету трагедију српског народа, који јесте јунак трагедије, а трагедију заслужују, пре свих, несрећни и несхваћени хероји, он је и јадан, јадан зато што не верује и нема љубави, љубави за истину, која би га довела до српске трагедије. Како су морално бедни ти наши успешни људи који по цену изневеравања овог многострадалног народа зарађују награде у свету! А како је узвишена песникања, чију стогодишњицу рођења ових дана обележавамо, која је у претходно смутно време, кад је такође над нама небо било затворено, певала:

"Верујем!
Моја земља пропасти неће.
Из смрти за слободу
слобода увек ниче,
као што из цветног семена
мора нићи цвеће,
и као што се из гнезда
увек излеже птиче.

Моја земља је научила да пати,
мученица је одувек била,
одувек комадана;
она зна, једног дана
опет ће постојати;
већ је размахнула крила.

Наше земље нестати неће;
о братству она је увек сневала,
одрицала се због њега
и испаштала.
Моја је земља одувек давала,
и у име братства праштала,
праштала.

Моја земља пропасти неће;
увек је пророчица била;
сред непријатељских тамница и
шиба,
у сва времена црна,
кад народи по магли блуде,
пастири из изстих колиба,
као кукољ од зрна,
одвајали су од истина
мисли луде."

Тако пева народни песник, песник љубави према завичају и отаџбини, љубави којом обухвата и човечанство. У нас, Срба, не знам да постоји вокабулар мржње према другим народима. А што се наших суседа тиче, о којима истине говори и само чињенице излаже академик Василије Крестић, могли бисмо и даље, наводити речник мржње, јер он је бескрајан као што је Каинова мржња немерљива и незауставна. Битно је да знамо ко нам је сусед и брат и да изградимо неопходне одбрамбене механизме, али никада не опонашајући наше највеће непријатеље, ни у ниским осећањима, ни у прљавом говору. Ми тај речник мржње треба да одбацујемо као зло и грех, израз лудила и тешке болести, са великим жаљењем што је све то покуљало у нашој близини и у језику који је наш. Зацело је несрећа имати таквог суседа и брата.

У нашој средини су прогнаници и избеглице - да ли смо им указали дужно братско гостопримство и довољну помоћ, материјалну и моралну? - прогнаници и избеглице који су столетијама живели у српској Далмацији, око српских Плитвица, у Горском Котару, у Лици, Кордуну, у Банији, у Славонији, западним деловима Срема и у Барањи. Огромна богатства тих наших сународника, који су можда бољи део српског народа, остала су у Крајини, и сва та богатства су или отета и опљачкана, или спаљена. Шта тек да кажемо о дивним шумама каквих у матичној Србији нема, о природним лепотама, као Плитвице или слапови на Крки, о црквама, древним манастирима, о светињама и уметничким вредностима - све је то сад изгубљено! Али никад не сме бити заборављено. Докле год памтимо, у мислима и срцу носимо - још сасвим није изгубљено. Кад све прекрије заборав, кад апатија надвлада, кад се нада изгуби - тад наступа смрт, она смрт на коју ми никако не смемо пристати. Коначног пораза нема ако љубав није усахла и ако дух није сломљен, ако је дух још усправан и као светионик обасјава оно што је било, оно што јесте и што мора бити. Док је дух непоражен, док љубави има, док вас вера греје и истина походи - још има наде.

У том је, мислим, вредност и дубоки смисао дела Василија Крестића, који треба да допре до српских срца и свести, а особито до руку и памети оних што одлучују о судбини нашег народа. И на крају, даме и господо, браћо и сестре, драги пријатељи: времена су грозна - ми морамо бити спремни на све. И ако на свим фронтима будемо тучени, не смемо допустити пораз на фронту духа. Дужност је наша према прецима, према себи и према потомству да се одржимо бар морално и културно, другим речима - духовно. А дух може да буде, и јесте, непобедив; ако се храни љубљиво, знањем и незаборавом. ■

СРБИ - ЦРНОГОРЦИ

Пише: проф. др Чедомир Лучић, научни савјешник у Историјском институту Црне Горе

Да је комунистичка идеологија била спремна да све изокрене и искористи за сопствене пропагандно-агитационе и (у неким тајним масонским теоријским лабораторијама) програмиране циљеве потврђује и стварање тзв. "хибридних" нација. Не идимо даље од (увјек турског) Балкана, гдје, по њиховој рецептури разградње, настаде од истог - српског народа више тобожњих нација: Црногорци, Македонци, муслимани (данас повампирили калајевски Бошњаци) и да ли да ставимо тачку, јер (ко ће знати) да се не измисле: Косовари, Санџаклије или Војвођани (такође по географској одредници), па најзад, Шумадинци, Моравци и тако док, не дај Боже, дође до свесрпског растура.

Код других народа (сем Руса) тај експеримент није успио. Зашто? Да ли су они тврдокорнији, засталији или већи традиционалци него ми? Не! и опет не! Једноставно, није било зацртано да се други деструишу, а и тешко би то другдје и успјело. Код нас, ето, све је могуће. Хоћемо ли се похвалити да смо, наводно, "савременији", те нам чување наслеђа није ни потребно? - Могуће! јер, како би пристали да нам се географски називи за генетско име народа измишљају. Има ли веће националне бруке од такве, која се из свјесног прихватања глупости испреда.

Узмимо за примјер Црногорце. Ко би то могао и потсвјесно појмити? Ко би у прошлости могао стиснути петљу и рећи му: "Ти нијеси Србин!" - Зар би му могла бити већа увреда? Да ли је и претрпио? Не! Сигурно не! Ако би то озбиљно схватио било би му равно клевети. Неопростива срамота која би и теже посљедице могла изазвати.

То су запазили, поред Вука Караџића и многи страни писци, путописци и научни истраживачи. Међу њима и познати свјетски правни теоретичар Александар Фон Ројц (универзитетски професор из Дорпада), који је, у првим годинама владавине Петра II истраживао у Црној Гори.

Да су Црногорци "чисти Срби" писало је и у члану 92 Законика књаза Данила (из 1855. године). Уосталом и Уједињитељска скупштина 1918. године (одржана у Подгорици) звала се Велика скупштина српског народа у Црној Гори.

Па и одликовања и друга обељења везана су за нагласак Српства и обједињавање. Отуда и "Обилића медаља" и "Освећено Косово", као и низ других одличја и признања.

Јунаштво је увјек истицано са општесрпских позиција. Сви господари из куће Петровића развијали су мит Српства и ширили будничко-ослободилачке идеје засноване на свеопштом српском васкрсу. Зачетник владајуће лозе Петровића владика Данило назива себе "воеводич српској земљи", а тако се осећају и владике: Сава (егзарх Пећког трона) и уједињитељски сањар Василије.

Митрополит Петар Први Петровић, уочи битке са скадарским везиром Махмудом охрабрује Црногорце: "Напријед док у вама јуначко српско срце куца, док у вама српска крва врије" итд. Сувишно је и напомињати колико је Петар II (владика Раде) - Његош заносно наглашавао свесрпску идеју остваривши и највећа пјесничка достигнућа на српским подвизима. Поред књаза Данила борбу за идеале Српства подрђивао је и књаз Никола. Тако је било и тако остало!

У историји човјечанства није познато да се је исти народ (ако је знао да је то) раздвајао и стварао посебне државе. Наизглед би се рекло да је тако било код Срба у прошлости, или (нажалост) ево данас, али то није тачно. У прошлости је постојало више српских државица које су (настајући под посебним историјским околностима) увјек имале за циљ обједињавање. Ако су, последице распада Душанове царевине, издвојене самосталне области и претварале се у државе то није била народна веш великашка воља. Не реч, случајно, ловћенски пјесник: "Великаши проклете им душе на комате раздробиле царство..." А зар нас то није вишевијековног ропства коштало?

Подсјетимо се да је Србија настала као последица великих устанака против Турака (под Карађорђом а затим Милошем) док је Црна Гора формирана у дужем процесу отпора Турцима.

С обзиром на географски положај, те погодније услове за борбу, као и слабије економске могућности. Османлије тамо нијесу вршиле толику пресију као у Србији. Чак су јој, као посебном Санџакату (тзв. "хаса", тј. царској земљи) давали извјесне повластице. Плаћали су филурију (порез отсјеком, тј. по кући) док је у Србији владао тешки спахијски систем. Нетачна је тврдња да је српски народ у Црној Гори ове повластице изнудио од Турака "борбом непрестаном", како се то обично каже. Такве бенефиције давале су и другим (искључиво природно оскудним) крајевима, што је и логично јер како ће се давати оно што нема. Стога је, проглашавајући "хаса" земљом такве регионе, султан бератима (посебним царским актима) ослобађао спахијских дажбина.

Околне паше и везири тежили су да те олакшице укину и наметну тимаски систем. То је изазвало отпор и оружану борбу која (макар декларативно) није била уперена против Порте већ против дотичног турског оспоника. Тако је било и у борбама Црногораца са Турцима на Мартинићима и Крусима (1796. године) као и све до средине 19. вијека и стварања књажевине на челу са Данилом Петровићем. То су, дакле, биле последице Бушатлијине тежње (или неког другог везира) за припајањем ове области свом санџакату, а не по султановом диктату. Отуда су и црногорске побједи (посебно ако се узму географске предности) биле лакше остварљиве, а не како се (нарочито у новијем времену) ненаучно истиче због веће храбрости.

Устанци у Србији, међутим, били су одмах директно уперени против Стамбола (јер она није проглашавана за "хаса" земљу) с обзиром на јаке природне могућности, ето, то су различите историјске околности.

Но, поред свега, иако раздвојени вјековима, Срби у Црној Гори као ни они у Србији и Босни итд. наикад нијесу гасили идеју о обједињавању расцијелог српства. Друго је питање што су руководеће гарнитуре (по несрећи и до данас) уз мање, егоизмом заведене, групе са њима биле сепаратистички затроване. То је пратећа појава и у Црној Гори и у Србији и свугдје гдје се (у изкренутом расуђивању) јавља такав синдром. Значи, такво односавање не треба понародити са општом жељом. Каквог смисла има узимати пар програмираних процената за општу појаву?

Вјековне обједињитељске тежње испуниле су се 1918. године и њих се требало држати. Напокон то је био и најновији српски завјет који је нагрисала коминтерновска епидемија чији је циљ да уситњава велике народе и од њих ствара нове нације (нпр. на Балкану од Срба Црногорце, Македонце итд. а од Руса Украјинце, Бјелорусе и сл.). Тако би их међусобно супростављали "доказујући" другима да су били "угрожени" од ових (наводно "великосрпских") народа.

Зар то, само у другом преобуку, није случај са данашњом политиком Запада, посебно Америком, која под јаким масонским надојем (у спрези са вјековним ватиканским плановима покатоличесна Словенства и германским да загосподаре над њима) ствара тобожњи "Нови поредак". Је ли то исто (само маскирано и не изражајно нацистичко) лице некад хилеровског "Новог поретка", или метаморфоза комунистичког интернационализма?

Наша је, пред Богом срећа а пред овоземним пролазним животом несрећа, што не можемо бити него оно што јесмо Срби - светосавци и у Србији и у Црној Гори и у Босни и Херцеговини (Српској) и другдје, а то аутоамтски значи да морамо бити на удару. Зато нас ломе, мељу и хоће да прождеру, али ипак остајемо "тврди орах" и превелик залог за њихове алаве апетите.

Вријеме ће показати да ће и ова зла некад проћи, као што су и раније. Ни један народ на свијету, као Срби нема толико јако трпљење и стрпљење, а и то је један од предуслова да преброди мо паћење и не изубимо памћење ко смо и шта нам је чинити. Вјековима се код нас Срба дешавало да "истурчи се плахи и лакоми, млијeko их српско разгубало", како Његош рече. Данас се "изгуби" плахи и лакоми, упадну у новонастале привидне "погодности", али то нас опште узето, не треба обесхрабрити. Кад све прође кроз временско "мајсторско решето" потомци

На Златару зайочела градња цркве
посвећене рођењу Исуса Христа

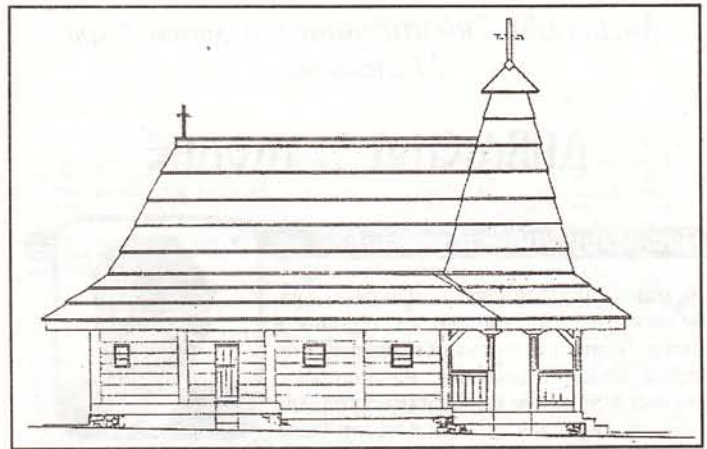
БОГОМОЉА - БРВНАРА

У туристичком насељу Бабића Брдо, на Златару, Његово Преосвештенство епископ милешевски Филарет са свештенством 7. новембра прошле године освештао је темеље и поставио камен-темељац цркве брвнаре.

Нови храм поред пута Нова Варош - Сјеница, испод Завода "Златар", посвећен је рођењу Исуса Христа. Иницијативу да се градњом богомоље обележи двехиљадита годишњица хришћанства покренуо је епископ Филарет.

Црква брвнара гради се прилозима верника Милешевске епархије и уз помоћ предузећа донатора, као и Скупштине општине Нова Варош. Ангажовањем свештеника Милосава Ђењића и Радмила Јањића завршени су земљани радови и зидање камене цокле. Зимус ће се "у старе дане" сећи грађа, а напролеће наставити радови и завршити, како се очекује, до краја године.

Богомоља се подиже на земљишту које су поклонили Нововарошани Владимир Пурић и Милан Поповић. Пројекат су урадили отац и син, проф. др Доброслав и

Овако ће изгледати црква-брвнара на Златару

Борђе Павловић, архитекте из Београда.

Црква брвнара на Златару није копија неке од брвнара изграђених у Старом Влаху и западној Србији у 17. и 18. веку. Она ће бити, како каже Доброслав Павловић, "синтеза свих оних вредних брвнара, скромних по облику, а великих по значају". Крисиће је и једна необичност: звоник ће бити изнад припрате.

Д. Гајић

таквих отпадника ће само своје очеве проклињати и пут повратка у род тражити, или му (као и досад) о глави радити.

Срби, према томе, морају да се надају и кад страдају, да не дозволе да их врбују и да светосавски србују, а то претпоставља појачане напоре на општесрпском духовном обједињавању, из којег ће неминовно проистећи територијално. Упоређења ради запитајмо се? Има ли нормална (па чак и ненормална) створења које жели да му се черечи тијело (кидају ноге, руке, ваде очи, срце итд.) и како то биће може опстати? Аналогно томе и народ је организам (а како и колико дише, колико је здрав то зависи од његових институција и стварног правног устројства).

Који би то, онда, истокрви народ (сем ако је од Бога несретан и Баволу обештан) прихватио да га дијеле, раздвајају и тако супростављају?

Ако ударите једном руком по другој зар вас једнако не боле? Сатанизам је мрзјети себе. Како ћете тада вољети другога? Проистиче да није несрећа не знати него не хтјети. Мислим да Срби, ма где живјели, и знају и хоће да остваре први циљ обједињавања како не би нестали.

Крај 20-ог (рецимо слободно сатанског) вијека је на измаку. Пролило се у њему више крви и нестало (чак и на дотада немисливим мукама) више људи него у ранијих 19 столећа. Да ли је то случајно? Да ли је то технички напредак учинио, или је можда, како су пророци предсказивали, ово доба општег искушења, да би се на крају два хиљадугодишња, најзад (кроз тако паклено чистишће) ушло у свеопшти живот спокоја и сусрет Спаситељу?

Могуће да је ово све нама велика непознаница (тачка гдје "наше запиње познање"), јер ако нас муке Богочовјека Исуса нијесу могле довољно уразумити да ли је предвиђено да нас наше страдање уразуми? Зар и то није могуће с обзиром да је, ево, свједочи смо, све могуће. Све, ама баш све и што ваља и што не ваља.

Општечовјечански гледано дошли смо до понора пропасти и скоро до затира одакле нас истинска вјера (а кроз вјеру и акција) могу спасити. Очекујемо да ће тада и Бог отац и Бог син и Бог дух свети излити своју милост и самилост на наш род и мученички народ, који је изазвао гњев Неба јер се није држао свете заповјести: "Љуби" (а то значи воли, цијени, поштуј) "ближњег свога" (а свој народ је генетски ближњи) "како самога себе". Уз свеопште прочишћавање душе (катарзу) окренимо се Христу Спаситељу и светсавски молимо да нас изведе на пут очовјечења и спасења, јер "земаљско је за малена царство". Вјерујмо (а вјера нас је орджала) да ће овај вијек бити крај наших српских Голгота. Зато, "Ускликнимо с љубављу Светитељу Сави" да нам остане молитвеник пред Творцем сведржитељем и спаситељем. АМИН!

Ученици веронауке из села Ивања код Пријепоља, са својим вероучицима

У слици и речи

НАСТАВА ВЕРОНАУКЕ

Ускоро свим општинским центрима Милешевске епархије организована је ове школске године настава веронауке. Поред Пријепоља часови веронауке се одржавају у Сјеници, Новој Вароши и Пљевљима. Иако школски простор чини главну тешкоћу, одзив и интересовање ученика за ова предавања је ипак велики. Све то упркос чињеници да је веронаука деценијама потискивана и анатемисана методима агресивног атеизма.

Часове веронауке у Пријепољу похађа 140 ученика, у селу Ивању 120 ученика, док је посета наставе у Бродареву и Великој Жупи нешто мања. Предавачи су Александар Брашанац и свештеник Драгомир Нинковић.

Текст и снимак:
Милинко Милановић

ДИВЉЕЊА И МОЛБЕ

Пише: Љубомир Шуљагић

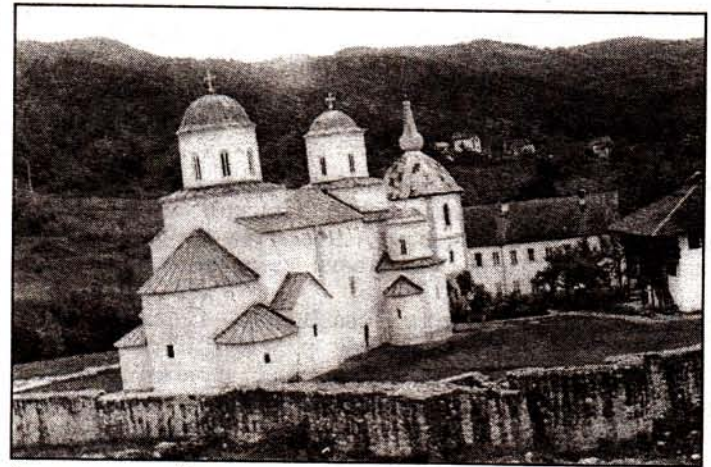
○ манастиру Милешеви и њеним знаменитостима писало се одавно и много. Чинили су то људи од науке, али, ништа мање и песници, инспирисани, пре свега, лепотом самог манастира, али и Белог анђела и делима Светог Саве. Управо то: лепота манастира, фреска Белог анђела и чињеница да се ту, до 1594. године налазио гроб светог Саве, вековима су привлачили поклонике уметности и лепоте, али и обичне људе. ту, под манастирским сводовима се молило, надахљивало, веровало, тражио се лек и утеха, нада и окрепљење, спас и избављење.

"Књига утисака", која је у манастиру постојала од 1979. до 1991. године, врло је интересно сведочанство, које су ходочасници оставили иза себе, као траг, у тренутку одушевљења и заноса, приликом посете овом светом месту. Некада, скоро у највишем броју случајева, то је само потпис, често нечитак, невешт, крив. Али - потпис! Нека се зна, ради себе и других. Има и оних калиграфских, који би се могли, што рече Бећковић, испод десет божјих заповести наћи. Потписи, потписи, потписи: ћирилицом, латиницом, (или пола - пола), кинеским, арапским и ко зна каквим све писмом. Тако "књига утисака" постаје својеврсна приступница овом светом храму, а потписани чланови велике породице његових љубитеља и поштовалаца.

Уметност и лепота нити имају нити познају границе, пред њима чиле даљине, простори ишчезавају, бледи боја коже и раса. Они говоре језиком који сви разумеју. Сричем "по српски" имена, градове и земље из којих посетиоци долазе; препознајем: Рабат - Мароко; Алма - Ата; Канада, Авињон, Нови Зеланд, Хаваји, Финска, Вилњус (Литванија), Довер, Солун, Фиренца, Белорусија, Кент, Тајланд, острво Сахалин (Далеки исток), Париз, Рим, Лондон... Говори српски - да те цео свет разуме!

Листам даље: утисци, поруке, молбе, цртежи, песме... Доминира одушевљење и дивљење лепотом Белог анђела и манастиром Милешева, често исказано у даху, у грчу. Препознајем оно познато осећање немоћи, када закаже реч, јер се емоција не може у њу преточити. Не знам да ли их уопште треба објашњавати, или их навести онако како су изречене: некада јасне и себи довољне, а некада загонетне, лудицине и, у значењу само наговештене: Усхићен до бола; Анђеле, анђеле, зашто нас тако гледаш?; Не верујем у Бога али верујем у узвишено; Лепота...белица... узвишеност...; Бели анђеле, усели се у моју грешну душу; Лепота душе овде је одсликана; Поклонисмо се и помолисмо се и напојисмо се лепотом; добох, видех и обећах; Само људи знају шта је лепо; О, прелепа српска баштина!; Шта рећи, ово је Србија; Били су и дивили се (потпис); Вечно нека остане вечно; Знао сам, по изласку из ове синагоге, да сам те видео и прије (Сарић), пјесник црногорски); Драгој Милешеви дошла драга - Милица, позвана лично од Белог анђела; Нека садашњост види да је богатство духа и лепоте вечно у нас; Слике ме гледају, хладноћа ми продира до срца, а ипак ми је фино...Као књига, као песма!

• Понегде заискри отпор, пробуди се пркос или нејасна побуна и понос, можда стечени баш ту и сада, на новом сазнању и под крилима Белог анђела: Ипак смо ми генији и ништа нам не могу; Никада више нећу слушати друге; Само најјачи опстају; Све је Божје, наше није ништа; Ово задње - ново сазнање; Само вјером се долази до "ја"; Хвала и слава Богу што нешто више знам; Усхићен и срећан на оваквим мјестима; Милешево - чежњо и љубави; Наши преци су имали овакве светиње, када Европа није имала своју културу; После четрдесет једне године живота, сазнао сам за своје порекло; Господе, хвала ти за ово

јутро и дан; Лепа си и драга, сиротице наша; Тек данас схватисмо колико су ове овоземаљске лепоте и вредности мале пред овом вечном ризницом прошлости; Величанствен је дух српског народа и нико нема што Србин имаде:

Обраћање Богу, светом Сави и Белом анђелу, често су прожета осећањем кривице што смо се, живећи 50 година под комунистичком диктатуром, обезбожили, утулили веру, затурили прошлост и наслеђе. Они се виде као последње уточиште, прибежиште, утеха, нада и спас. Понекад као да се пророчански наговештава крвава драма, која ће нас задесити распадом друге Југославије. Лебди и чувај Косово и српски народ", поручује Белом анђелу један од посетилаца, а други, опет визионарски, моли "Бели анђеле, помози нам сутра"! И даље: Боже, опрости нам што смо те, под теретом комунизма, били запоставили; Срби, будимо сложни; Нека господ Бог и свети Сава помогну српском народу; А нек се Срби Богу моле па ће их сачувати; А један песимиста, или добар познавалац наших нарава записа: Мржња ће вечно тињати у нама, а други узвраћа са оптимизмом: Еј, Србине, главу горе, не дај да те мисли море!

А онда - читав спектар жеља, порука, молби и молитви, захвалности, надања, поноса и пркоса, осуда, тражења идентитета... Тешко је све то систематизовати, дефинисати и подвести под право значење. Можда они, ипак, највише говоре сами: Како оправдати пред собом, четрдесетогодишње ћутање? Као да је свет почео од садашњи властодржаца, који ми омогућаваше да спознам прошлост своју и манипулисаше мноме; Безбожници рекоше: нема Бога, протераше светог Саву из школа, али овај манастир је сведок да је вера неуништивна, да им се људи враћају. Поносим се нашим прецима, историјом и културом; Постоји једна земља, један народ и ми са њима-то то је ово; Бијели анђеле, чувару свјетлости српске у Милешеви, подарили смо искрицу слободног треперења мени и мојем роду (пјесник Момир Војводић); Слава Богу на висини, на земљи мир међу људима добре воље и љубав нека влада; Са захвалношћу што постоје места и људи који враћају веру; Свети Саво, сложи нас, Србе своје!

Последњу наду овде потражише кљаси и убоги, заборављени и незбринуте, они који крећу на далек пут: Моли Мирослав светог Саву за оздрављење леве руке; На сутрашњи далеки пут носим у срцу лепоту и белину твога Анђела и модри просторе твојих Благовести, Милешево. Чувајт ме. Будите са мном; Молим те, Господе, јави ми кажи где да нађем лека мојој Кристини; Једини Господе Боже и мајко Божја, дај ми да добијем стан и да са децом наставим срећан и дуг живот, од срца ти се моли и у вас чврсто верује, само ми ви можете помоћи.

Тако је ето, можда и несвесно, написано искрено "слово љубве" о Милешеви и њеним светињама, али ништа мање није речено ни о онима који су га написали. Или је, можда, све сувишно, јер "не треба хвалити оно што не тражи хвалу" како неко записа, можда и не схватајући да је баш тиме изрекао највећу хвалу.

И, да завршим, опет једним записом из дебеле "књиге утисака":

-Нек Бели анђеоскоро објави вест целом свету да је победила љубав и да је Бог дошао!

Бајатје, а шазе йоуке и йорукe савременицима на релацији Београд - Пљевља

НЕ РУШИ СТАРУ КОЛИБУ ДОК СЕ НЕ САГРАДИ ПАЛАТА

Пише: Војкан Бојовић, публициста

Већ је протекла деценија овог нашег новог вшестраначког, парламентарног живота и система. Тај период још нико није озбиљно проучавао и анализирао, нити правио аналогije са ранијим временима. То се догодило можда и зато што нам силни светски "праведници" вршећи притиске на нашу земљу недају готово никакав "тајм-аут", а можда и зато што од свега тога има и пречих послова!

У протеклих десетак љета сведоци смо страховите деструкције у односима тзк. "цивиловзног света" према нама. Али смо сведоци и наше унутрашње несреће засноване у борбама за власт. И доживесмо да се руше од туђина не само градови, мостови, куће разарају материјална добра, него се ствара хаос и анархија и руши друштво, држава, руше се наде и веровања у људе, у наш традиционални морал и поштење. За мало ситниша, за некакво вајно студијско путовање у организацији тзк. "невладиних организација", за мало боље, "послужитељско" радно место, за било какву "вајдицу" или "нар" све се може да продаје и корумпира. Таквима као да ништа више није свето: ни вера, ни црква, ни народ, ни држава, све се ставља под ноге само да се задовоље себични лични и партијски интереси!

То стање можемо и објективно и још боље сагледати кроз призму историјских докумената. Овог пута стављамо на увид јавности аутентично писмо Љубе М. Давидовића, председника Демократске странке из прве половине нашег 20 века, угледне и високо моралне личности. То писмо Давидовић је упутио 5. октобра 1935. године Михаилу В. Драгашевићу, учитељу и народном посланику из Пљеваља, тадашњем прваку пљеваљских демократа. Писмо је настало у једном деликатном и тешком времену за наш српски народ и државу, сличном данашњем. Било је то време тзк. "троглаве аждаје", црне и црвене интернационале, растућег фашизма и промовисања фамозног Конкордата односно давања повластица католичкој цркви у Југославији, које није имала ни наша православна црква. На овом писму би се као у огледалу могли видети сви челници разних странака, сви који се баве јавним пословима у име и за наводно добро народа и државе.

Ево најважнијих акцената из писма Љубе Давидовића које је стигло у Пљевља тачно пре 65 година. Дословно цитирамо те делове писма:

Факсимил чланске карће бр. 1 Демокрајске сјранке у Пљевљима из 1935. године

Београд, 5. Октобра 1935. г.

Драги М. Драгашевићу,

Новогон Вама два јутрњика телеграма, којим нас питате да ли је др Драгољуб Јовановић, збогоде у ваљем крају казао са са мојим знањем у неке удружене опозиције, извештавао Вас да ми о тим зборовима незнамо ништа, ма да између нас и земљорадничка постоји споразум да се ни један посао не предузима без предходног узајамног договора што се односи и на заказивање зборова. Иако о овој ствари ми нико није објашњени од стране земљорадничка ја верујем да о тим заказаним зборовима ни сам г. Јоца Јовановић није обавештевао све го. Драгољуб Јовановић, ради на своју руку. Тај поступак г. др. Јовановића не треба да тананаљује ни Вас ни остале наше пријатеље. Већ дуже време он води једну акцију невољалну у првом реду према шећу асоцијироне партије и његовим првим сарадницима, а затим и према нама као њихови најближи сарадницима у удруженој опозицији. Он каже да за сада не види ни један крупнији интерес народни у акцији удружене опозиције до тај да своју личност истакне и како се његова најужа околна изјашњава да створи своју групу. Наравно све то слаби веру у солидарност наше заједнице у удруженој опозицији. Но, и поред свих ових неубаваности и носимојности појединца, ми за сада морамо ићи и на своје старе учиници све да се до краја очува јединиство акције удружене опозиције, чак и по цену жртвовања личних партијских интереса, јер сматрамо да се сада не ради о интересима ове или оне личности, већ о једном крупном народном интересу: да се земља врати у једно нормално стање. За сада још увек ми не смејемо дати ни најмањи повод за раздруживање здружених народних снага.

Оцену акције др Драгољуба Јовановића и став који према њему треба да заузме вођство удружене опозиције ми, остварујемо крају лојално, препуштамо његовој партији - земљорадничким. Ви пак, као и остали наши пријатељи - демократи - имате се на терену ограђивати од његове акције у колкоко се она показује неозбиљном и демократском, објашњавајући људима да нас он као партију не може да ангажује својим поступцима и изјавама пошто он није наш члан. Иначе за разлику од њега, ви, као и остали наши пријатељи, пред народ морате увек излазити само са истином и без каквихвх измолжних обећања, које се бар за догледно време не могу остварити. Народ је доста обмањиван, доста је разочаран и ми му не смејемо дати повода да и у нас веру изгуби. Зла је у земљи толико много, невоља у народу никада више и прилике за непромишљене акције ника повољније. Повести се сада личним или партијским интересима и искоришћавајући те народне невоље стварати још већи хаос, по нашем мишљењу значи свесно вршити злочин и према земљи и према народу. МИ ТИМ ПУТЕМ НЕЋЕМО. Разумом и разложном критиком свега, средствима која неће штетити најкрупније интересе државне и народне, вратити најпре земљу у једно нормално стање, закону вратити ауторитет највише воље у земљи и праведно распоредити залогаје на сва уста, то је прави и за сада наш главни циљ. Остало има да дође доцније...

Ljuba M. Davidović

Факсимил писма Љубе Давидовића упућеног у Пљевља пре 65 година

-Ви као и остали наши пријатељи морате пред народ увек излазити само са истином и без икаквих демагошких обећања која се бар за догледно време могу остварити. Народ је доста обмањиван, доста је разочаран и ми му не смејемо дати повода да и у нас веру изгуби. Зла је у земљи толико много, невоља у народу никада више и прилике за непромишљене акције ника повољније. Повести се сада личним или партијским интересима и искоришћавајући сада те народне невоље стварати још већи хаос, по нашем мишљењу значи свесно вршити злочин и према земљи и према народу. МИ ТИМ ПУТЕМ НЕЋЕМО. Разумом и разложном критиком свега, средствима која неће штетити најкрупније интересе државне и народне, вратити најпре земљу у једно нормално стање, закону вратити ауторитет највише воље у земљи и праведно распоредити залогаје на сва уста, то је прави и за сада наш главни циљ. Остало има да дође доцније...

Данас смо најалост, сведоци да ово што је код разборитог Давидовића требало да дође "доцније"; код наших савременика се нашло на првом месту. А то је наша несрећна борба за власт! Читаоци ће да запазе ово што је најважније у овом писму Љубе Давидовића упућеног у Пљевља Михаилу Драгашевићу:

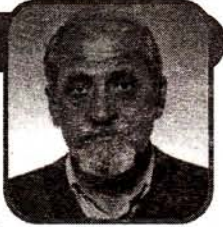
-У ОЧЕКИВАЊУ ПОДРОБНИЈЕГ ИЗВЕШТАЈА О ПРИЛИКАМА У ВАШЕМ КРАЈУ ЈА ВАС МОЛИМ ДА СВИМА НАШИМ ПРИЈАТЕЉИМА ИСПОРУЧИТЕ МОЈ НАЈСРДАЧНИЈИ ПОЗДРАВ И МОЈУ ПОРУКУ: ДА ЂЕМО ЗИДАТИ НОВУ ПАЛАТУ, АЛИ ДА НЕЂЕМО РУШИТИ И СТАРУ КОЛИБУ, ДОК ПАЛАТА НЕ БУДЕ ГОТОВА.

Мислим да подробнији коментари свему овом нису потребни.

Погледи и мишљења

ОД СИЛНОГ ПРАЗНОСЛОВЉА НЕ ЧУЈЕ СЕ ПОРУКА ВЛАДИКЕ НИКОЛАЈА СРПСКОМ НАРОДУ

Пише: Вишомир Пушоњић
професор, Београд

У овом очају и безнађу стално ослушкујемо е да би чули нешто спасоносно, реч која би нас окрепила и вратила наду. Додуше, преко штампе, радија, телевизије и различитих трибина свакодневно слушамо бројне поруке, поуке и "објективне информације" на ту тему, али све то ово наше безнађе чини још горим, јер се од разних "за и против" све мање може разабрати шта је права истина. Чак, и кад нешта личи на истину, после толиких лажи, превара и манипулација, не смеш прихватити, јер никада не знаш у којој је сврху истина бачена у јавност. Стотина питања - стотина различитих истина, а један народ и једна држава. и од те силне халабуке никако, бар мало да се начује, порука и поука коју нам је упутио још пре педесет година владика Николај Велимировић, а да је среће, требало би да је увелико већ у школским програмима. А да смо је на време чули у овако стање не би ни дошли. Поруку нисмо примили, па преживљавамо од 1992 године оно што нам је прорекао он 1942 године: "прегажени перемо се својом крвљу и сузама"

Ко је владика Николај, шта је поручио Србима и зашто његову поруку ни до данас Срби нису примили.

Како представити владика? Ако кажем да је то Србин духовног формата одмах до Светог Саве, бојим се да ме многи неће разумети јер су још увек дубоко у марксистичком систему вредности, те би било да "свирам шљунку на морској обали", што би рекао владика Николај. Ни сам до пре коју годину о Светом Сави нисам знао ништа, јер све оно што сам о њему сазнао у марксистички оријентисаној школи биле су површне будалаштине. Тек кад сам прочитао "Православље и политика" од владике Николаја, научио сам оно што је требало да знам још као дете о Светом Сави и схватио којим смо чудом без државе, у ропству успели да останемо оно што смо од искона били, а зашто смо изгубили себе и све своје кад смо стекли слободу и државу.

Али и по марксистичком и европском систему вредности он је личност великог формата, а не о неком "попу" како су га представљали и с презиром и представљају и даље марксистички учитељи својим ученицима. Студирао је у Швајцарској и Енглеској, докторирао је филозофију, психологију, логику, историју и стране језике, држао предавања по Енглеској и Америци, а поглавар Англиканске цркве назвао га је највећом црквеном личношћу свога времена.

И у "универзитетској Европи" пред оваквим титулама, звањима и постигнућима скаче се на ноге! А ми? Ко ме плескамо?

Но, то није важно, титуле и звања су храна таштини, али је штета што је оно што нам је оставио као духовно наслеђе још увек није постало наша духовна својина, и што је још горе, неизвесно је да ли ће и кад постати! Опет разумљивим мерилима, то је толика штета као кад би вам неко оставио милионско наслеђе до кога ви никако не можете да дођете, него и даље живите од своје бедне хиљадарке месечне плате.

Шта он значи за Србе боље од нас знали су и знају наши непријатељи који су га тамничили и прогонили. као што су у своје време дахије, да би од Срба направиле "добру рају, убијали осим виђених Срба" и попове српске учитеље", тако су и њега Немци из истих разлога утамничили у Другом светском рату. Из тих истих разлога, да би од нас лако направиле добру марксистичку рају, "наши најбољи аинови свих народа и народности" забранили су Владици Николају да се из немачког ропства врати у своју Србију, а његове књиге нису се смеле ни поменути, а камоли читати. Они, који су све завршавали страхом, плашили су се српског родољуба који се "једино Бога бојао", јер га ни Немци нису својом силом и својом неумољивошћу уплашили и спречили да из Дахауа напише "СРПСКОМ НАРОДУ КРОЗ ТАМНИЧКИ ПРОЗОР", књигу у којој свом роду објашњава како је пострадао идући за "универзитетском Европом":

Да у владичиним књигама и порукама српском народу нису биле истине значајне за наше постојање, онда непријатељи нашег народа не би бранили да Срби још четрдесет и пете чују следеће:

"Грешили смо, и испаштали смо. Укаљали смо се сваким неваљалством, опрали смо се крвљу и сузама. Погазили смо све што је прецима било свето, зато смо били прегажени.

Имали смо школе без вере, политику без поштења, војску без родољубља, државу без благослова. Отуда нам пропаст и школе, и политике, и војске и државе.

Двадесет година пуштили смо се да не будемо своји, зато су нас туђинци поклопили својим мраком.

Двадесет година ругања прецима, што су се приволели Царству Небеском, због тог губавог царства земаљског губитак. Каквом смо мером мерили Бога и своје претке, тако нам је одмерено."

Погазивши једноставно гесло постојања својих отаца "за крст часни и слободу златну" Срби су двадесет година ишли за "Универзитетском Европом која је свог Бога истуцала у ступи и разбила у безброј атома, протона и електрона, а место светаца "у прве редове ставила бункаре, политичаре, књижевнике, фарисеје и садукее", "великане пред којима се нико не мора стидети", ишла је за Европом која се "одвратила од Христа Путовојводе, и почела питати за пут своје филозофије, своје војводе, своје политичаре, своје књижевнике и остале своје незналице и гаталице" према којима је смисао и сласт живота "у неговању тела, у грабежи туђега, у отмици од малих и слабих, у мождању земаљског блага и проширењу своје државе и своје власти., у лукавом завојевању туђе отаџбине, у весељу и игрању, у одбацивању сваке вере као сујеверице, у негирању Бога, у пуном биолошком животу, у бестидном називању мајмуна својим праоцем, у потопљењу антропологије у зоологију", а није ишла "са Оним који нас је и послао на овај животни пут и који једини зна му почетак и крај". "Српска господа служила је као црквењаци при ђавојској служби Европе", каже владика Николај који је познавао Европу.

Не знам коме би се Европљанину, а поготово европејцу свидео овај опис Европе, а да ли је таква показала нам је неколико пута у овом столећу правећи нам и раздвајајући Југославије, а колико нас воли показала је санкцијама и нарочито летос тонама бомби. Владика Николај је то добро схватио па скоро вапије:

"Којим путем сад да пођемо? Не овуда, само не онуда, којим смо ходали две деценије.

Шта сад да радимо? Све само не оно што смо радили у времену између два Светска рата.

Да се не каљамо неваљалством, те да се не би морали ПОНОВО прати својом крвљу и својим сузма.

Да не газимо светиње предака наших, те да не бисмо

Српски „вечити патријарх“

Владика Николај Велимировић је после Светог Саве најуспешније неговао свест о јединству земаљске и небеске Србије, о одговорности живих и мртвих, о одуховљеном разумевању српског националног бића. Он је заветовао Србима да чувају светиње својих предака да би опстали. За њега је небеска

Србија била и остала извор снаге којом Срби могу да савлађују сва искушења историје. Овај „вечити патријарх“ СПЦ је цео други светски рат провео у злогласном логору Дахау. Свом генералу фон Леру, Хитлер је наредио да ухапси и владика Николаја и патријарха Гаврила Дожића. А други швапски каплар Јосип Броз је после рата наредио да се владика Николају, као „народном издајнику“ забрани повратак у Србију па је умро у туђини... И антисрпски каплари су знали о владика све што многи „учени“, вајни Срби, ни данас не знају...

Свети владика Николај

Мисионар

опет били прегажени.

Нека нам школа буде са вером, политика са поштењем, војска са родољубљем, држава са божјим благословом.

Нека се сваки врати Богу и себи; нека нико не буде ван Бога и ван себе, да га не би покопала тама туђинска, са лепим именом и шареном одећом.

Нека се сваки, ко је српски родољуб, пашти да задобије Царство Небеско, којим се једино може одржати царство земаљско на дуже време... Јер, правда је једна сила од многих у Царству Небеском. Једна друга сила јесте вера, трећа љубав, четврта истина, пета милост, шеста мудрост, седма чистота и тако без броја и краја.

Размислите коју од ових сила имате, а коју немате. Пажурите да их све задобијете. Тако ћете бити савршени као отац ваш Небески што је савршен. Тако ћете одолети мрачним силама пакла, које су биле преовладале нашом државом, која ће нас и у сећањуморити као што мори страхан сан".

Ово је било упућено генерацији која је правила другу Југославију, која не да је пошла путем од кога се владика ужасавао, него још сто пута горим. Кренули смо за Марксом и "осталим европским гаталицама" које су викали да је "пут потпуне једнакости људи једини је прави пут" и створили социјалистичку самоуправу и несврстају државу, коју Бог није могао ни благословити јер смо га на старту забранили.

Али су је благосиљали филозофи, политичари, садукееји, бевцови и фарисеји и остале незналице и безбожници са Запада и околине и ево видесмо шта би од њиног благослова на крају. Ове гаталице што измишљају социјализме, комунизме, демократије и остале усрећитељске поретке, данас пљују по социјализму као по куги, а некад су га хвалили онолико, с правом каже владика да се само у Божју може веровати, јер Бог што рече, не порече, а човек што прича у младости пориче у старости. Прецима, не само да смо се наругали и погазили њине светиње, него

смо их се одрекли, а и оно што је претекло оскрнављено. Не празнујемо и не славио свеце, него себе и своје рођендане, а од крсне славе ако је и претекла направљени смо фестивал хране и ждрања. Сваки је могао испољавати своју националност, чак се жалити и да му је угрожена нашим великосрпством, само нама није требало да будемо Срби. Какве везе има ко је какве националности схватили смо кад су нас деведесет прве почели да кољу и прогоне ко дивљу зверад, кад су нас почели, не газити, него комадати и са свих страна сабијати у "ужу Србију". Војска није ни могла бити с родољубљем кад је била састављена од непријатељских народа, а једино заједничко што је имала су велике официрске плате и разноврзне привилегије. Једино је добро служила за параде пред новим боговима. А школа са вером и данас изгледа смешно, иако су катастрофалне последице безбожне школе свима очигледне.

Све смо урадили супротно од оног што је владика Николај Велимировић саветовао и опет смо прегажени, перемо се својом крвљу и сузама скоро десет година, али чекамо спас од "цивилизоване, демократске Европе" од чије помоћи имамо увек користи ко риба од удице. Прво нам пружи да нас успава, па нас онда заспе муницијом и бомбама: 1914, па 1941, па 1999. године. За које је то наше добро?

Од европејаца, богова атома и потомака праоца мајмуна не могу да стигну књиге владике Николаја Велимировића, до српског народа, нити да се чују његове поруке и истине о нама и о свету у коме, по вољи божијој, још увек постојимо.

Страх ме хваћа од усрећитеља

Човек је себи страшна катаклизма
Увек кад се нађе у стваралачком трансу
Кад хоће да створи више хуманизма
Дивљаштво доживи своју ренесансу

Кад год су хтеле вође одбране
На земљу да скину царство са небеса
Крв је људска текла на све четир стране
А човек је био само комад меса

Кад су папе хтеле у име свога Бога
Грешнога човека да спасу од врага
Ломаче су тела сагорела многа
А безброј грешника несто је без трага

Усрећитељ свога народа са Рајне
због среће свог рода и чистоте расне
За људе је муке измишљао бескрајне
Трпо их ко дрва у коморе гасне

Пљескало се страшно током овог века
Напредним људима марксистичке школе
Који су за добро раднога човека
Стварали сибире и отоке голе

Страшна места где је суровост природе
И свирепост људи томе послу вична
Од хиљада људи име слободе
Правила мртваца ил тела безлична

Историја опет на ногама клеца
Под теретом мука и прастарих жеља
Да још боље живе наша драга деца
Страх ме опет хвата од усрећитеља

Вийомир Пушоњић